

100 LET EVANGELICKÉHO CHRÁMU PÁNĚ V LIPTÁLE

1907- 2007

Z HISTORIE

*Před sto roky, milý lide,
Pán ulevil tvouj bídě,
Naklonil se z výsosti,
Z trůnu svého nebeského
Seslal vláhu ducha svého
slunce svojí milosti
jasně, hlasně, vroucně, směle,
žalmy vřele Pánu chvále
Zazvučely po Liptále.*

Úvodní verše zazněly v roce 1883 na slavnosti reformované církve Liptálské. Dochovaly se na tištěné pozvánce a pravděpodobně byly dílem někoho z věřících. Dnes jsme se sešli zde v tomto chrámu, abychom si připomněli události, které předcházely slavnostnímu otevření kostela.

Slavnostní shromáždění se tehdy konalo 5. července 1907 za přítomnosti ohromného množství lidí z blízka i ze širokého okolí. Okolní sbory poslaly četné deputace a v archívu existuje ještě velké množství blahopřejných dopisů, v nichž někteří zvláště zvaní hosté omlouvají svou nepřítomnost.

A jak vlastně vznikla myšlenka na stavbu nového kostela? Starý kostel i s farou byl postaven roku 1783. Byla to stavba kamenná, krytá šindelem, s bočními pavlačemi. Uvnitř bylo málo světla, protože přísné předpisy nedovolovaly opatřit stavbu velkými okny. Také vchod do kostela byl ze zadu. Zvonice byla přistavěna, až to předpisy dovolily. Dochované fotografie si můžete prohlédnout na prvním panelu výstavy, která bude znovu otevřena při Liptálských slavnostech. Brzy kostel přestal vyhovovat poměrům, proto už v roce 1876 se sešlo 89 církevních zastupitelů a měli odpovědět na tyto otázky:

Má se stavět nový chrám, či ne? - Všichni povstáním odsouhlasili stavbu chrámu.

Má se stavět na stejném místě? Zde už tak jednoznačná odpověď nebyla dána. Padl zde návrh, aby se stavělo ne na místě zastrčeném, ale na náměstí. Za tím účelem byla k paní hraběnce vyslána deputace s otázkou, zda by byla nakloněna popustit místo ke stavbě chrámu mezi kovárnou a pivovarem.

Má mít církev nějaký kapitál připravený ke stavbě? Kladně a shodně odpověděli všichni zastupitelé, každá rodina je povinna uhradit do církevní pokladnice na stavbu chrámu 1 zlatý.

V červenci téhož roku byl ustaven stavební výbor, do něhož by každý ženich měl přispět 1 zlatkou, stavební výbor měl být složený ze 4 Liptalanů, 2 Lhocanů a 2 Seninčanů, ostatní obce by měly mít ve výboru po 1 zástupci. V čele výboru měl být duchovní správce. Každých 14 dní se měla konat po bohoslužbách dobrovolná sbírka na stavbu nového chrámu.

Dne 25. června 1893 se presbyteři usnesli, že každý ženich musí před oddavkami složit 3 zlatky u farního úřadu jako záruku, že svatební průvod na cestě do kostela a z kostela půjde bez hudby a křiku. V opačném případě tento obnos připadl ve prospěch stavebního fondu.

Chrám byl postaven díky obětavosti mnoha lidí. Majitelé lesů přispívali dřevem, ti, kdo měli koně, vozili zdarma materiál, bohatší přispěli penězi, jiní svou prací. Snad v každé rodině se našel někdo, kdo svým dílem přispěl. Stavbu chrámu si vzal za své také pan farář Bohumil Dobiáš. Psal dopisy a žádosti, dodnes se mnohé koncepty dochovaly v archívu. Osobně navštěvoval spolky a instituce v Čechách i na Moravě, ale i v Německu, Rakousku a Švýcarsku. Jak vzpomíná kronikář Urban, nebál se žádné práce a tvrdí, že pan farář sám zasklil všechna okna.

Důležitou roli v historii stavby kostela sehrál i Gustav-Adolfský spolek. Jeho fond vznikl roku 1832, byl pojmenovaný podle švédského krále Gustava Adolfa, který padl za třicetileté války v bitvě u Lutzenu. Spolek měl pomáhat všem protestantským sborům v Evropě, které potřebovaly pomoci. Tento spolek přispěl významnou měrou ke stavbě chrámu. /Po 1.sv. válce v českých zemích převzala jeho úlohu dodnes fungující Jeronýmova jednota./

Ke stavbě kostela bylo vybráno dílo architekta Josefa Zlatohlávka z Vídně. Dochovaly se některé jeho dopisy a z nich vyplývá, že presbyteři se na něj obraceli se žádostí o radu, jakého stavitele zvolit. On jim odpověděl velmi moudře – cituji:

Mne, který dotyčné pány stavitele ani jimi samými provedené stavby nezná, jest velice těžké a i nemožné nějaký určitý návrh učiniti. Jedná se o to, aby stavba byla provedena řádným odborníkem, solidně a ku Vaší i všech ctihodných pánů bratrů presbyterů i celé církvi ku radosti a také záleží na tom, aby během stavby nebyly Vám činěny ze strany stavitele nějaké obtíže – neb se i státi může, že se k nepříjemnostem z jedné i z druhé strany během času a snad i příčin nalezne a proto nechť je dotyčný stavitel muž charakterní, čestný a snášenlivý, požívající dobré pověsti a který může se se svým jinde již provedeným dobrým dílem veřejně pochlubiti a v něž i ti, pro něž stavby prováděl, dobré informace podávají. Zajisté že takového si přejete a proto jste bez pochyby jen takové muže pozvali.

Co se týče výše nákladů stavby, jak jsem pozoroval z přiložených nabídek, tedy je nejlacinější pan stavitel Vrána, na druhém místě pan stavitel Mahslon, pak pan stavitel Urbánek a za panem Urbánkem skorem při stejné výši nákladem pouze o 155 Kč dražší než pan Urbánek je pan stavitel Novák. Dle cen je viděti, že pan stavitel Vrána mnohé ceny tak nízko postavil, že není vůbec možno leč s velkou škodou dotyčná práce provést – např. není možné zhotovit jeden běžný metr za dvě koruny 25 haléřů, není možné vytáhnout okrasné oblouky na stěnách a stropě kostela s prací a přidáním sádry za 7 neb 9 haléřů, není možné litý železný strop, který váží přes 500 kg z 2 korun nasadit – k tomu musí být ležení a snad aspoň 10 statných lidí – za 9 korun není možné zvon na věž vytáhnout a nasadit, k tomu jsou zapotřebí důležité přípravné práce, které mnohem více nákladů vyžadují a ani není možno za 9 korun celý kostel řádně vyčistiti, okna, dveře umyti, podlahy a dlažby vydrhnouti atd. Ale při práci tesařské pak jsou zase dvě položky přehnaně drahé.

Celkový rozpočet na stavbu činil 54 640 Kč 12 haléřů, na vnitřní zařízení se počítalo s 12 350 Kč a 80 haléři. Se začátkem stavby bylo ve stavebním fondu jenom peníze na vybavení, zbytek bylo třeba posbírat ve sbírkách nebo půjčit v bankách.

Při kontrole provedení stavby se zjistilo, že většina prací byla provedena v souladu s plány. Ty však pravděpodobně po dohodě s presbytery pozměnil sám architekt. V původním projektu se počítalo sta stavbou kazatelny v přední části chrámu vpravo, teprve později byl rozhodnuto přistavět poloelipsovou kazatelnu, na níž bylo ponecháno místo na nápis z Písma. Původní sloupy sahaly pouze po pavlač, později byly prodlouženy do stropu a tak došlo k žádoucímu rozbití velké rovné plochy stropu. Průčelí je v jednoduchém renesančním slohu, okna byla opatřena otevíratelnými dvířky, k vytápění sloužila dvojice kamna.

My si dnes můžeme chrám prohlédnout v podstatě nově vymalovaný, s opravenými varhanami, do prostředních lavic bylo zabudováno elektrické vytápění. V hlavním vchodě si můžete prohlédnout pamětní desku, kterou oddaní věřící věnovali památce pana faráře Bohumila Dobiáše /stála v roce 1917 263 Kč/. Za zmínku stojí také znak barona Ulma z Ehrbachu, jehož choť byla evangelického vyznání a farář pro ni překládal kázání do němčiny, protože česky neuměla. Sedávala v první lavici, na níž je zepředu umístěn rodový znak.

Důležitým mezníkem v dějinách chrámu bylo také pořízení zvonů. První zvon byl zde přemístěn ještě ze starého kostela a říkalo se mu Mozgův podle jeho mecenáše. Nápis na něm zněl: Samému Bohu chvála, čest Pokud jste si prohlíželi nový zvon, který dnes zazněl poprvé, jistě jste si všimli, že jsou na něm stejná slova a je laděn ve stejné tónině C 2 . Ve dvacátých letech vznikla myšlenka vybavit kostel novými zvony. Uskutečnila se za pana faráře Vence, dovezeny byly při slavnostním průvodu koňmo za Vsetína. Slavnost posvěcení zvonů se konala 5. srpna 1929. Den předtím presbyterii rozhodli také o platbách za zvonění, zvonilo li se jedním nebo dvěma zvony platilo se 5 Kč, při zvonění třemi zvony se platilo 10 Kč. Dlouho se však třemi zvony nezvonilo. V roce 1942 byly zvony na příkaz úřadů sundány a odvezeny tak jako tolik jiných za války.

Po válce pan farář Vališ vynaložil veškeré úsilí, aby zvony vypátral, ale všechno bylo marné. Tak jako tenkrát ve dvacátých letech i letos se konaly sbírky na zvon a dnes, z příležitosti stého výročí otevření kostela, tento zvon zazvonil poprvé.

Já osobně po přečtení mnoha materiálů dokládajících poměry v církvi a zejména při stavbě chrámu, se skláním úctou k dílu našich předků, kteří z tak nuzných poměrů dokázali ušetřit čas i peníze a vytvořit tak monumentální dílo, jakým tento kostel beze sporu je.

Liptál 01.07.2007

Zpracovala: Věra Halová

Použité prameny:

Kniha Liptál včera a dnes od L. Baletky
Archiv ČCE v Liptále

*[Další informace o akci naleznete na stránkách Liptálského zpravodaje č. 1/2007 a 2/2007
\(odkaz Liptálský zpravodaj\)](#)*